

6 th International Carers Conference
Care and Caring: Future proofing the new demographics
Gothenburg, 3-6 September, 2015

Anhörigperspektiv i socialt arbete

Ann-Britt Sand och Kerstin Wennberg
Institutionen för socialt arbete
Stockholms universitet

Anhöriga till äldre

- I dagens Sverige beräknas att cirka 75 procent av all äldreomsorg utförs av anhöriga och det är en ökning jämfört med tidigare.

De vanligaste grupperna som ger anhörigomsorg:

- Föräldrar som hjälper barn med funktionsnedsättning.
- Maka-make-sambo som hjälper sin make/fru/sambo.
- Vuxna barn som hjälper gamla föräldrar.

Generellt har föräldrar och makar den tyngsta situationen och ger hjälp flest timmar. Men gruppen vuxna barn-gamla föräldrar är betydligt större.

Bestämmelse om anhörigstöd

- Den 1 juli 2009 fick vi en bestämmelse i socialtjänstlagen (Ds 2008:18). Ändringen ger kommunerna skyldighet att ge hjälp och stöd till anhöriga som hjälper långvarigt sjuka, äldre och människor med funktionshinder (SoL 5 kap. 10§).

Med anhörigperspektiv menas enligt prop 2008/09:82

- **Socialtjänsten ska bl a:**
- Samverka med anhöriga.
- Erbjuda anhöriga att delta i biståndsutredningar.
- Ta hänsyn till anhörigas synpunkter vid biståndsbedömning och utförande.
- Utredda anhörigas behov och informera om kommunens stöd.
- Hålla regelbunden kontakt och följa upp stödinsatserna.
- Se till att sjukvården och socialtjänsten samverkar.

Bakgrund till kursplan om anhörigperspektiv i socialt arbete

- **All personal** som möter anhöriga i sin yrkesutövning ska ha ett anhörigperspektiv.

Anhörigperspektiv i socialt arbete

- Utformat två kurser; en masterkurs, en uppdragskurs.

Innehåll i kurserna

- 1) Definitioner och avgränsningar av anhörigbegreppet, klass, kön, ålder, etnicitet.
- 2) Anhörigas vård och omsorgssituation i dagens samhälle i såväl Sverige som internationellt.
- 3) Professionellt bemötande.
- 4) Samverkan och samarbete mellan olika professioner.

Anhörigomsorg i Sverige

- Ska vara frivilligt vald både av den som behöver hjälp och ger hjälp.
- Inget juridisk ansvar för familjen att ge vård/omsorg om vuxna personer.
- De flesta föredrar offentlig omsorg och service framför familjens omsorger.
- Välutvecklad offentlig omsorg ses som den bästa formen av stöd både för den som behöver hjälp och för anhöriga.
- Sand 2004, 2007, 2010; Jolanki, Szebehely & Kauppinen 2013; Leinonen & Sand 2013

Livsloppsperspektiv

- Anhörigomsorg handlar inte bara om äldre. Men det finns begränsade kunskaper om hur exempelvis funktionsnedsättning påverkas av ålder.
- Anhörigas stöd till personer med LSS-insatser är mycket mer omfattande än man tidigare känt till.
- Forskning saknas om olika medicinska och sociala förändringars konsekvenser för anhörigrelationerna.
- Personal uppmärksammar inte tillkommande behov, att behoven förändras, att det har utvecklats nya hjälpmedel etc.
- Bristen på kontinuitet i det offentliga stödet gör att personal inte känner personen med funktionsnedsättning tillräckligt väl för att uppfatta förändringar som kräver åtgärder.

Upplägg och metod för kurserna

- Föreläsningar
- Litteratur
- Erfarenhetsutbyte/reflektioner
- Bemötande och samverkan
- Diskussioner för utveckling
- Egna examinationsuppgifter

Slutsatser från utbildningen

- Studenterna har bl a:
 - sett sig styrkta i sin yrkesroll
 - sett större möjligheter till inflytande i form av att kunna möta anhörigas önskemål om hjälp samt att vid behov kunna föra anhörigas talan
 - ”varför har vi inte fått veta det här tidigare”

-
- Avslutningsvis är vi styrkta i övertygelsen om att det behövs anhörigperspektiv i alla utbildningar inom socialt arbete samt vård och omsorg!

- Tack för uppmärksamheten!

ann-britt.sand@socarb.su.se

ann-britt.sand@anoriga.se

kerstin.wennberg@socarb.su.se

Lag om samverkan

- En lag som inte direkt handlar om anhöriga men som kan vara viktig för anhöriga (och anhörigkonsulenter) att känna till är den lag som trädde i kraft år 2010 och som gäller både i socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen (2 kap. 7 § socialtjänstlagen och 3 f § hälso- och sjukvårdslagen).
-
- ”När den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården ska kommunen tillsammans med landstinget upprätta en individuell plan. Planen ska upprättas om kommunen eller landstinget bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål. Planen ska när det är möjligt upprättas tillsammans med den enskilde. Närstående (läs anhöriga) ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig det. En individuell plan kan upprättas för personer i alla åldrar.